

לעשות כרצון איש ואיש - פשט, רמז וחסידות

חפשיית ביד האדם, והאדם יבחר באשר ירצה, וה' יורנו שנבחר בחיים.

7. זוהר כרך ב פרשת תרומה דף קסב עמוד ב
כל מלין דעלמא לא תליין אלא ברעותא.

8. אורות הקודש חלק ג עמוד עו אות נב
הרצון הוא מקור החיים. רצון האדם הוא באמת יסוד שכלולו והוייתו. אמנם הרצון הזה צריך הוא פתוח ועישוי, יותר מכל הכחות כולם.

9. של"ה פרשת תצוה תורה אור אות כג
וכן אמרו רבותינו ז"ל (שבת פח א) שקבלו בימי אחשורוש התורה ברצון... הנה נוכל להגיד שלשה טעמים למה קבלו עתה התורה ברצון. אחד, שחטא שחטאו במה שנהנו מסעודת של אותו רשע, היה ברצון בלי שום אונס, כמו שנאמר: "והשתיה כדת אין אנס", וכתוב: "לעשות כרצון איש ואיש", ודרשו רבותינו ז"ל (מגילה יב א) כרצון מרדכי וכרצון המן כו', לכך תקנו נגד זה מה שקיבלו התורה מתחלה באונס, קבלו עתה ברצון.

10. אמרי נעם לרבי מאיר מדז"קוב זצ"ל
אמר רז"ל (שבת פח.): "הדור קבלוה בימי אחשורוש" ברצון. והנה הקב"ה משלם מדה כנגד מדה, לזאת ימי הפורים המה ימי רצון שהקב"ה משלם רצון כל אחד מישראל למלאות משאלותיו, כי גם המה קבלו עול תורה ברצון. וזהו: "והשתיה כדת אין אנס", היינו השתיה רומז על ימי הפורים, כי שתיה מרובה מאכילה, וקבלו דת של תורה באין אונס רק ברצון, לזאת "כי כן יסד המלך" - היינו כיון שכן הוא שקבלו ברצון, גזר מלכו של עולם "על כל רב ביתו לעשות כרצון איש ואיש" - להשלים רצון כל אחד מישראל לטובה.

11. ליקוטי מוהר"ן תניינא תורה קי
שמעתי שאיש אחד שאל אותו כיצד הוא הבחירה. השיב לו בפשיטות שהבחירה היא ביד האדם בפשיטות, אם רוצה עושה, ואם אינו רוצה - אינו עושה. ורשמתי זאת, כי הוא נצרך מאד, כי כמה בני אדם נבוכים בזה מאד מחמת שהם מורגלים במעשיהם ובדרכיהם מנעוריהם מאד, ע"כ נדמה להם שאין להם בחירה ח"ו ואינם יכולים לשנות מעשיהם, אבל באמת אינו כן, כי בוודאי יש לכל אדם בחירה תמיד על כל דבר, וכמו שהוא רוצה עושה. והבן הדברים מאד:

12. הרב אברהם אלימלך בידרמן שליט"א
כתוב בגמרא (מגילה ז.), "שלחה להם אסתר לחכמים: כתבוני לדורות". ולכאורה צריך ביאור, וכי חיפשה אותה צדקת להוסיף לעצמה כבוד ויקר שישאר ממנה שם ושארית לדורות! ובדרך אפשר יש לומר, כי אסתר היתה בשפל המצב בהיותה יתומה מאב ואם, ובדרך הטבע היה נראה שתמיד תשאר בשפלות, ולבסוף הצליח ה' דרכה, שנעשתה מלכת מדי ופרס והצילה את כלל ישראל ממות לחיים. וזאת רצתה להודיע לבני"י לדורותיהם, לבל יתייאשו לעולם ויתחזקו בכל מצב שהוא, כי אדרבה ע"י הקושי יתעלה ויגיע לראש ההר. וכך פירשו חז"ל (מגילה יב). את הפסוק: "לעשות כרצון איש ואיש" - "אמר רבא: לעשות כרצון מרדכי והמן, מרדכי - דכתיב "איש יהודי", המן - "איש צר ואויב". ואינו מובן, מאין להם ש'איש' היינו מרדכי, ואילו 'איש' היינו המן, אולי נאמר להיפך? ואמרו לרמז, כי 'איש' היא אותיות 'אוש', ואוש שייך לרשעי אומות העולם, ע"כ אמרו שהמן נרמז בתיבה זו, כי כל רצונו ושאיפתו של המן מזרע עמלק להפיל יהודי לעצבות ואוש, ומאיידך 'איש' ר"ת אין שום יאוש, ומשום כך 'איש' זה מרדכי, שלא התייאש מן הרחמים אפילו כשנכתב ונחתם בטבעת המלך.

1. אסתר פרק א

(א) ויהי בימי אחשורוש הוא אחשורוש המלך מהדו ועד כוש שבע ועשרים ומאה מדינה:
(ב) בימים ההם קשבת המלך אחשורוש על פסא מלכותו אשר בשושן הבירה:
(ג) בשנת שלוש למלכו עשה משתה לכל שריו ועבדיו חיל פרס ומדי הפרתמים ושרי המדינות לפניו:
(ד) בהקאתו את עשר כבוד מלכותו ואת יקר תפארת גדולתו ימים רבים שמונים ומאת יום:
(ה) ובמלואת הימים האלה עשה המלך לכל העם הנמצאים בשושן הבירה למגדול ועד קטן משתה שבעת ימים בהצר גגת ביתו המלך:
(ו) חור כרפס ותכלת אחוזי בחבלי בוץ וארנגון על גלילי כסף ועמודי שש מטות זהב וכסף על רצפת בהט ופש ודר וסחרת:
(ז) והשקות בכלי זהב וכלים מפלים שונים ויין מלכות רב קנד המלך:
(ח) והשתיה כדת אין אנס כי כן יסד המלך על כל רב ביתו לעשות כרצון איש ואיש:

2. רש"י אסתר פרק א

(ח) לעשות כרצון איש ואיש - לכל אחד רצונו:

3. תלמוד בבלי מסכת מגילה דף יב ע"א

לעשות כרצון איש ואיש - אמר רבא: לעשות כרצון מרדכי והמן, מרדכי - דכתיב: "איש יהודי", המן - "איש צר ואויב".

4. רש"י מסכת מגילה דף יב עמוד א

כרצון מרדכי והמן - הם היו שרי המשקים במשתה.

5. אסתר רבה פרשה ב אות יד

לעשות כרצון איש ואיש - אמר לו הקב"ה: אני איני יוצא מידי בריותי, ואתה מבקש לעשות כרצון איש ואיש?! בנוהג שבעולם, שני בני אדם מבקשים לישא אשה אחת - יכולה היא להנשא לשניהם?! אלא או לזה או לזה. וכן שתי ספינות שהיו עולות בלימן (נמל), אחת מבקשת רוח צפונית ואחת מבקשת רוח דרומית - יכולה היא הרוח אחת להנהיג את שתיהן כאחת?! אלא או לזו או לזו. למחר שני בני אדם באים לפניך בדיון, איש יהודי ואיש צר ואויב, יכול אתה לצאת ידי שניהם?! אלא שאתה מרומם לזה וצולב לזה. רב הונא בשם רבי בנימין בר לוי אמר: לפי שבעוה"ז, בזמן שרוח צפונית מנשבת אין רוח דרומית מנשבת, ובזמן שרוח דרומית מנשבת אין רוח צפונית מנשבת, אבל לעתיד לבא בקיבוץ גלויות, אמר הקב"ה: אני מביא רוח ארגסטטיס לעולם ששתי רוחות משמשות בו, הה"ד (ישעיה מ"ג): "אומר לצפון תני ולתימן אל תכלאי הביאי בני מרחוק ובנותי מקצה הארץ", מי הוא זה שעושה רצון יראיו? זה הקב"ה שכתוב בו (תהלים קמה): "רצון יראיו יעשה ואת שונתם ישמע ויושיעם".

6. מאור ושמש שמות רמזי פורים

איתא בגמרא (מגילה יב א): "לעשות כרצון איש ואיש" - לעשות כרצון מרדכי והמן. והדקדוק הוא, איך מצינו שמרדכי והמן היו שרי המשקים בסעודה זו?! ועל פי פשוטו נראה, שהגמרא מרמזת לנו כאן על ענין הבחירה שניתנה חפשיית לאדם... שכן גזר מלכו של עולם שיהיה כח ביד האדם לבחור באיזה דרך שירצה... וזהו שכתוב כאן: "והשתיה כדת אין אונס", רצה לומר, עניני תאוות אכילה ושתיה - אין אונס, רק שהבחירה היא ביד האדם לבחור איזה דרך שירצה, "כי כן יסד המלך" - היינו מלכו של עולם, שכל מקום שכתוב במגילה זו 'מלך' סתם - משמש קודש וחול, ואם כן נוכל לומר שמדבר על מלך מלכי המלכים הקב"ה, והוא יסד כן לעשות כרצון איש ואיש - זה מרדכי והמן, רצה לומר, מרדכי והמן מרמזים על יצר טוב ויצר הרע, ויסד המלך לעשות כרצונו, פירוש שהבחירה תהיה